

E . C . N . N .
European Centre for Narcotics
A Narkotikacentrum i Lissabon

pressmeddelande

från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

Nr 12/99 – 22 november 1999

**VIKTIGT: FÅR EJ OFFENTLIGGÖRAS FÖRE KL. 12:00 (MET) DEN 22
NOVEMBER**

Årsrapport för 1999 om narkotikaproblem i EU **”3 - 5 MILJONER I EU KAN HA PRÖVAT HEROIN”** **Över 40 miljoner kan ha prövat cannabis**

Heroinmissbruk står för den största andelen problematiskt narkotikamissbruk i **EU** – mellan tre och fem miljoner människor i **EU** kan ha prövat heroin minst en gång. Det framgår av **ECNN**:s, EU:s narkotikacentrum i Lissabon, fjärde *Årsrapport över situationen på narkotikaområdet i Europeiska unionen.*

Cannabis är dock fortfarande den olagliga drogen som används mest i samtliga länder i **EU**. Senaste undersökningar tyder på att över 40 miljoner människor i **EU** har prövat cannabis – i snitt en av fem 15-16 åringar och minst en av fyra 15-34 åringar.

Heroinproblemet: spridning till nya områden

Av dagens rapport framgår att utbredningen av problematiskt missbruk orsakat främst av heroinmissbruk ”i allmänhet förefaller vara över lag stabil i de flesta **EU**-länderna, även om det finns en fortsatt incidens av nya fall som uppvägs av att andra missbrukare slutar eller avlider”. Antalet problematiska drogmissbrukare i hela **EU** uppskattas till 1-1,5 miljoner av en totalbefolkning på omkring 375 miljoner. Denna skattning ligger högre än i **ECNN**:s tidigare årsrapporter på grund av att fler länder har rapporterat nya eller bättre skattningar. Problematiska missbrukare är oftast män, medelåldern på de som är i behandling varierar mellan 24 och 33 år från land till land.

Narkotikacentret varnar för att överförenkla sambanden trots att högre prevalens oftast återfinns i eftersatta stadsmiljöer. *”Generellt är visserligen heroin vanligare i storstäderna, men missbruket sprids till mindre orter och till landsbygden. Dessutom finns det upprepade uppgifter om heroinrökning i nya grupper, bland annat ungdomar som har vuxit upp i socialt väl integrerade miljöer, personer som ofta konsumerar ecstasy, amfetaminer och andra droger i nöjessyfte, personer från vissa minoritetsgrupper och äldre personer med hög och problematisk konsumtion av alkohol och/eller läkemedel.”*

ECNN rapporterar att substitutionsbehandling av opiatberoende missbrukare byggs ut i snabb takt, och ofta är allmänpraktiserande läkare involverade. Omkring 300 000 personer i **EU** tros undergå substitutionsbehandling, främst med metadon. Man tror att omkring 20 % av samtliga personer med problematiskt opiatmissbruk och 30 % av missbrukarna i **EU** får substitutionsbehandling. I flera medlemsstater debatteras om heroin skall skrivas ut av läkare.

På senare tid har mellan 6 000 och 7 000 narkotikarelaterade dödsfall på grund av överdoser officiellt registrerats varje år i **EU**, de flesta i samband med heroin. I flera **EU**-länder nådde antalet överdoser sin topp i början av 90-talet. Sedan dess har trenden gått ned i flera medlemsstater.

Trots att de är mera iögonenfallande är problemmissbrukarna ganska få jämfört med dem som – oftast i nöjessyfte – använder cannabis och ecstasy. I allmänhet förefaller prevalensen av problematiskt narkotikamissbruk vara lägst i **Tyskland, Österrike, Finland** och **Sverige** (omkring

Kohortstudier har visat att personer som injicerar opiater löper 20–30 gånger större risk att dö av ett flertal orsaker (överdoser, aids, olyckor, osv.) än icke-missbrukare i samma ålder.

Infektionssjukdomar som hiv, och särskilt hepatit B och C, har nått oroväckande hög prevalens bland injektionsmissbrukare, antalet hiv-smittade varierar dock mellan 1 % i **Förenade kungariket** och 32 % i **Spanien**. **ECNN** hävdar att *"Hiv-epidemin har nu övergått i en stabil (endemisk) fas i de flesta västeuropeiska länderna"* vilket betyder att antalet nya infektioner uppväger antalet dödsfall.

Antalet aids-fall fortsätter i allmänhet att sjunka - antagligen på grund av en stadig ökning av antalet injektionsmissbrukare som får nya typer av kombinationsbehandling som försenar utbrottet av aids. Dock i vissa länder, som t.ex. **Portugal**, minskar aids inte. Detta kan tyda på svår tillgång till hiv-behandling.

Efter en toppnotering 1991 har de beslagtagna mängderna heroin fluktuerat mellan 5 och 6 ton per år. Sedan 1995 har de största mängderna beslagtogs i **Förenade kungariket**, som stod för nästan hälften av totalbeslaget i **EU** 1997. Heroinpriset på gatan är stabilt i flertalet länder, och renhetsgraden rapporteras ligga i intervallet 10–50 %.

Kokain har prövats av 1-3 % av alla vuxna

Kokain har 1–3 % av alla vuxna och 1–5 % av yngre vuxna i Europa prövat. I **Spanien** och **Frankrike** är det fler som har använt kokain än amfetaminer. I de flesta länderna missbrukas däremot amfetaminer oftare än kokain. Mellan 1 och 3 % av skoleleverna har prövat kokain. Dock i flertalet länder anges kokain som primär drog av mindre än 10 % av dem som tas in för behandling, men andelen är större i **Luxemburg** (15%) och **Nederländerna** (18%). Heroinmissbrukare uppger ofta kokain som sekundär drog. Akuta, enbart kokainrelaterade dödsfall är sällsynta.

De beslagtagna mängderna kokain i EU var som störst 1997 med 38 ton; de största beslagen gjordes i **Spanien**. De tillgängliga uppgifterna för 1998 förefaller tyda på att de beslagtagna *kokainmängderna* har minskat i EU, särskilt i **Spanien**. Före 1997 ökade *antalet* beslag stabilt. Kokainbeslagen är på EU-nivå i medeltal mycket större än heroinbeslagen och har ökat från omkring 250 g 1985 till över 1 kg 1997. Kokainpriset på gatan är relativt stabilt i flertalet av de länder som lämnat uppgifter – efter markanta sänkningar de senaste åren – och renhetsgraden i "detaljhandelsledet" ligger mellan 50 och 70%, även om man från **Grekland** rapporterar om renhetsgrader på 5–10 % på missbrukarnivå.

Missbruk av cannabis vanligt

Vad gäller cannabis anger rapporten att andelen vuxna som någon gång prövat cannabis ligger mellan 10 % i **Finland** och 20–30 % i **Danmark**, **Spanien** och **Förenade kungariket**. Bland yngre vuxna är andelen större: 16–17 % i **Finland** och **Sverige** och 35–40 % i **Danmark**, **Spanien** och **Förenade kungariket**.

Andelen som nyligen (de senaste 12 månaderna) har använt cannabis är mycket lägre och varierar mellan 1 % i **Sverige** och 9 % i **Förenade kungariket**.

I de flesta medlemsstaterna har missbruk av cannabis ökat på 1990-talet. Det förefaller ha skett en stabilisering i länder med medelhög eller hög prevalens men en ökning i länder med låg prevalens.

Vad gäller skolelever ligger andelen av 15–16-åringarna som någonsin prövat cannabis mellan cirka 5 % i **Portugal** och **Finland** och 40 % i **Irland** och **Förenade kungariket**. Lösningsmedel är det andra mest använda ämnet i denna grupp – så många som 20 % har prövat i **Förenade kungariket**.

Enligt rapporten förefaller det i många medlemsstater finnas en tendens att man i allt högre grad ser cannabismissbruk som något normalt eller vardagligt snarare än som ett avvikande beteende.

ECNN anger att det verkar vara svårt att bedöma faran med cannabis i samband med bilkörning, eftersom frågan kompliceras av andra droger, i synnerhet alkohol. *"Vissa studier tyder på att*

påverkade av cannabis i själva verket körde försiktigare.”

Narkotika och brott

I föreliggande rapport framhävs att antalet gripanden för narkotikarelaterade brott i EU har ökat stadigt sedan mitten av 1980-talet: antalet har fördubblats i **Danmark, Italien, Luxemburg** och **Sverige**, och mer än sexdubblats i **Belgien, Grekland, Spanien, Portugal** och **Finland**. Cannabis är drogen som förekommer oftast.

Narkotikabrottslingarna i EU:s fängelser varierar mellan 15 och 50 % av internerna från land till land. Mellan 30 och 90 % av fängelseinternerna missbrukar droger. De flesta fängelserna hjälper narkotikamissbrukare med behandlingsprogram i själva fängelset eller med program som erbjuds av externa narkotikaorganisationer.

Upp till 50 % av fängelseinternerna i **EU** har eller har haft problem med narkotikamissbruk. Från flera medlemsstater meddelas att överbeläggningen av fängelserna ofta gör det svårt att ge missbrukarna lämplig vård. Dock *”principen med behandling i stället för straff har införlivats ... i ett växande antal länder”*.

Droger och danskulturen

Vad gäller syntetiska droger, exempelvis ecstasy, uppger centret att de framställs främst i olagliga laboratorier i **Nederländerna, Polen, Spanien** och **Förenade kungariket**, och att den organiserade brottsligheten är inblandad i såväl framställning som distribution.

ECNN påpekar att försiktiga skattningar av ecstasymissbruket i **Förenade kungariket** i mitten av 1990-talet angav konsumtionen till över en miljon doser på dansklubbar varje helg.

Nyare rapporter från flera medlemsstater tyder på att nivån på ecstasymissbruket stabiliseras eller minskar, liksom att det råder en viss skepsis med vad som säljs under namnet ”ecstasy”. I artiklar i musikpressen klagar man på att *”ecstasy nu inte längre är den enda drog som är i omlopp på dansgolven”* och man kritiserar de fysiska yttringarna av att folk tar droger av amfetamintyp, exempelvis *”uthängande tungor, röda ansikten och grimaser”*.

I rapporten uppges att både dansdrogerna och dansmusiken på senare år har dykt upp på nattklubbar med en bredare publik, och alkoholkonsumtionen har börjat öka. *”Musik- och dansmarknadens lukrativa karaktär förefaller ha lockat alkoholindustrin att sponsra och göra reklam för alkohol med särskild inriktning på dansdrogs- eller ecstasymarknaden. Ofta utnyttjar företagen symboler och annat som för tankarna till droger.”*

Rapporten återger att missbruket av amfetaminer fortsätter att öka och bekräftar således de ökningarna som fastställts i förra årets rapport. Samtidigt uppges även ökat missbruk av kokain i nöjessammanhang.

”Eftersom allt fler personer gör (syntetiska) droger till en naturlig del av sitt vardags- eller nöjesliv är upplysning om riskerna med konsumtion och förvanskade tabletter ett sätt att förebygga hälsoskador.”

Vissa länder, exempelvis **Nederländerna**, anser att anonym och gratis analys av tabletter som säljs under namnet ”ecstasy” – tillsammans med information och rådgivning på platsen - är en bra preventionsmetod.

Ett steg bort från repressiva åtgärder

Vad gäller politiska åtgärder fastställer ECNN att *”uppnå jämvikt mellan insatserna för att minska efterfrågan respektive tillgången på narkotika är en mycket viktig politisk fråga”*. I Europa sker en successiv övergång från enbart repressiva åtgärder till prevention, behandling och insatser för att minska de risker som missbruket skapar.

Sambanden mellan missbrukare och narkotikahandlare har breddats i Europa i och med de nya strategierna med inriktning på prevention, stöd och behandling för missbrukare (även de som har dömts för brott), och bestraffning av narkotikahandlare (även om de samtidigt är missbrukare). Det förefaller som om man i flertalet **EU**-länder generellt sett inte väcker åtal enbart för

eget drogberoende.

Centret har fastställt "en ökad benägenhet att avkriminalisera vissa beteenden med anknytning till konsumtion och innehav för eget bruk". I de flesta medlemsstater förkastar man extrema lösningar – såsom fullständig legalisering eller urskillingslös repression – men behåller sitt förbud mot konsumtion av narkotika samtidigt som man anpassar straffen och motåtgärderna. I rapporten fastställs att "Trenden i många medlemsstater är att man lägger mindre vikt vid att åtala och fängsla missbrukare, men uppgifter om polisens gripanden och en del indikatorer på missbruket i fängelserna tyder på vissa motsägelser mellan teori och praktik inom delar av det straffrättsliga systemet."

Meddelande till utgivare

- **Årsrapporten** offentliggörs **kl. 12:00, måndagen den 22 november** på *Presse- und Informationsamt der Bundesregierung* i **Berlin** och görs tillgänglig på **ECNN:s** webbplats (<http://www.emcdda.org>) på de 11 EU-språken fr.o.m. **kl. 12:00** samma dag. En utvidgad version av *rapporten* på engelska kan dessutom laddas ned från webbplatsen. Två pressmeddelanden från **ECNN** om **årsrapporten** kommer att göras tillgängliga på webbplatsen på alla EU-språk.
- **Årsrapporten** presenteras i närvaro av Christa Nickels, tyska förbundsregeringens ombud för narkotikafrågor, och Georges Estievenart, ECNN:s verkställande direktör.
- **Årsrapporten** presenteras för journalister på den **dagliga briefing** som hålls av **kommissionens talesmanstjänst** i **Bryssel kl. 12:00 måndagen den 22 november**.
- **Måndagen den 22 november tar en hjälpcentral vid ECNN emot förfrågningar från journalister.** Likaså kommer ECNN:s nationella kontaktpunkter i de 15 medlemsstaterna att svara på förfrågningar. **Deras adresser finns på http://www.emcdda.org/html/focal_points/html**

Kontaktperson: Kathy Robertson, pressekreterare, Europeiskt centrum för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk •

• Tfn ++ 351 21 811 3000 • Fax ++ 351 21 813 1711 • E-post:

Kathryn.Robertson@emcdda.org •

• EMCDDA, Rua da Cruz de Santa Apólonia 23–25, PT-1149-045 Lisboa, Portugal •

• Vi finns på webben på <http://www.emcdda.org> •